

יום המאבק הבינלאומי באלימות נגד נשים שיעור מחנך/ת

מטרות השיעור:

- חשיפת היקפי האלימות נגד נשים בישראל 2015 והבנתה כתופעה חברתית נרחבת.
- הבנה כי האופי הפרטי-משפחתי של האלימות כלפי נשים הוא אחד הגורמים ההופכים אותה לתופעה "שקופה" שאינה מגונה ומטופלת על ידי החברה באופן ראוי.
- הבנה כי מודעות לתופעה זו תהווה שינוי משמעותי בזירה הציבורית ביחס אליה ויש בה פוטנציאל לצמצומה.

למחנכת/ת: החל משנת 1981, נשים אקטיביסטיות החלו לציין ב-25 בנובמבר את המאבק באלימות נגד נשים, מועד ציון יום זה נבחר כיוון שבתאריך זה אירע רצח האחות מיראבאל, שלוש פעילות פוליטיות ברפובליקה הדומיניקנית, שנרצחו ב-1960 בהוראת הדיקטטור רפאל טרוחיו. ב-1999 האו"ם הכיר ביום זה כיום המיועד למאבק באלימות נגד נשים. במסגרת ההכרזה על יום המאבק, קרא האו"ם לממשלות העולם להעלות המודעות הציבורית לעובדה שנשים בכל העולם הינן קורבנות לאונס, אלימות במשפחה, וסוגים נוספים של אלימות. מטרה נוספת של היום היא לחשוף את הנתונים האמיתיים אודות היקף האלימות נגד נשים, אשר לרוב אינם גלויים לציבור.

בישראל, ע"פ הערכות, כ-300 נשים נרצחו ע"י בני זוגן מ-2001, כ-200 אלף נשים חיות תחת אלימות בביתן, אחת ל-3 נשים ונערות חוותה תקיפה מינית בחייה ורק מעוט קטן מאוד של המקרים מדווח ומטופל ע"י גורמי המשטרה והרווחה.

במהלך שיעור זה עלינו לשים לב למפגש הרגשי של החניכות עם התוכן. סטטיסטית ייתכן מאוד שחלקן חוו אלימות נגדן או נגד נשים במשפחתן בין אם מדובר בסיפור מוכר לך או לא. יש לנהוג במשנה רגישות מאחר והתוכן עלול לעורר בהן תגובות שונות לכך, תגובות בהן נרצה אם יעלו להבחין ולטפל בעזרת הגורמים המקצועיים המתאימים.

מהלך הפעילות:

חלק א': סיפורים רבים

1. פזרי בכיתה תערוכת סיפורי מקרה **של אלימות נגד נשים בארץ מהשנים האחרונות** (נספח א' – בקובץ נפרד). התערוכה מציגה תמונה רחבה של מקרי האלימות מבחינת המקומות בהם מתרחשת, גילאים, עדות, מאפייני הקורבנות והתוקפים.
הנחי את התלמידות/ים לבחור כתבה ש"תפסה אותם": שהן שמעו עליה, שמפתיעה אותם, מפחידה אותן, מעוררת התנגדות או שאלות וכו'. **תני לכמה מהתלמידים לשתף.**
2. קראי/ספרי יחד עם התלמידות והתלמידים את סיפור הרצח של דפנה בר ציון על ידי בעלה בנפרד אילן בן עמי (נספח ב'). **שאלו:**
 - מה עולה לכם/ן מקריאת הסיפור?
 - האם שמעתן על המקרה הזה? על מקרים דומים נוספים כמו שהיו בתערוכה?

- האם זה מקרה חריג?
- האם אנחנו בדרך כלל שומעות/מתייחסים למקרים כאלה?

חלק ב': ממדי התופעה

3. **חלקי לכל זוג/רביעיית תלמידים כרטיסיות נתונים** (נספח ג') על היקף תופעת האלימות כלפי נשים בישראל. על הקבוצות להתאים בין נתון למספר. לאחר מכן עברו במשותף על הנתונים.

ילדות/נשים בעולם שיחוו אלימות פיזית/מינית במהלך חייהן: 35%
נשים שנרצחו בישראל ע"י בני זוגן מאז 2001: כ-300
נשים בישראל החיות תחת אלימות פיזית בביתן (ע"פ הערכות גורמי הרווחה): כ-200 אלף
נשים בישראל שחוו תקיפה מינית: אחת ל-3
גברים אלימים שמגיעים לטיפול במרכזים למניעת אלימות במשפחה: 1%
תיקים משטריים על אלימות במשפחה שנפתחים במוצע ביום: 72
נשים שהעזו להתלונן על אלימות בשנה האחרונה וטופלו ברשויות/מקלטים: כ-7,000

שאלו:

- האם הנתונים המספריים הפתיעו אתכם? איזה נתון הפתיע אתכם במיוחד? נראה לכם לא הגיוני או לא מה שמיינתן שהוא?
- מה עולה מהנתונים?
- מי סובלות מהאלימות הזו, האם יש פרופיל ברור של אישה שסובלת מאלימות?
- האם יש פרופיל ברור של גבר שמפעיל אלימות?
- איזה קשר יש בין המקרים השונים? למה זה חשוב לזהות קשר ביניהם?
- אם זו בעיה חברתית למה לא עוצרים אותה? איך ניתן לעצור תופעה כזו?

חלק ג': צמצום התופעה מתחיל בהוצאתה לאור

4. **אופציה בלבד** (ניתן לקיים את דיון הסיכום גם ללא הקריאה) **קראי עם התלמידים פסקה על תופעת האלימות נגד נשים** (נספח ד').

תופעת האלימות כלפי נשים מאופיינת ביחסי קרבה לתוקף, שמגיע מתוך מעגל ההיכרות הקרוב של האישה. אופייה הפרטי של אלימות כלפי נשים הופך אותה לעתים ל"שקופה", בין אם משום שהיא מתרחשת בין כותלי הבית ולכן אינה נראית באופן ממשי ובין מתוך תפיסה חברתית הרוואה בה תופעה לגיטימית שאינה חורגת מהנורמות החברתיות. דוגמה לכך ניתן לראות כאשר אישה נרצחת על ידי בעלה ייכתב בעיתון שזה רצח "על רקע רומנטי" והאלימות תקבל הצדקות שונות כמו שהיא בגדה בו, לא מילאה את חובתה כאשתו, המרתה את פיו ועוד. כאשר האלימות כלפי נשים אינה נתפסת כבעיה חברתית שיש לטפל בה, כל אישה נשארת לבד עם האלימות שהיא חווה, ולעיתים אף מאשימה את עצמה בכך. **(מתוך אתר שדולת הנשים)**

דיון מסכם:

- מה המשמעות של לראות בалиמות נגד נשים תופעה חברתית ולא דבר אישי שקורה באופן פרטי בבתים מסוימים?
- אילו דברים בסביבה שלכם מעודדים יחס אלים כלפי נשים? תנו דוגמאות
- מה ניתן לעשות לדעתכם כדי להתנגד לתופעה זו ולהביא לצמצומה?

אמרי לסיכום: היום/השבוע (25/11) מצוין ברחבי העולם יום המאבק בалиמות נגד נשים, זהו יום שמטרתו להביא למודעות הציבור הרחב את התופעה הזו ולבחור להתייחס אליה כבעיה של חברה וככזאת- דבר שניתן לצמצם ואף למנוע. ניתן לעשות זאת בראש ובראשונה ע"י העלאת המודעות והוצאת האלימות מהתחום הפרטי שלציבור אין חלק בו לתחום הציבורי שבו אפשר לגנות אותה, להוקיע אותה וגם לטפל הן בנפגעות האלימות והן בתוקפים. מתקיימות עצרות והפגנות שונות ברחבי הארץ-אתם מחמנות ומחמנים להגיע אליהן.

נספח ב' - סיפור הרצח של דפנה בר ציון

ביום חמישי ה-3/8/2014 נרצחה דפנה בר ציון בת ה-49. בר ציון נרצחה בידי בעלה, אילן בן עמי, שחי בנפרד ממנה. בן עמי הוא גיטריסט בלהקת "הברירה הטבעית". בר ציון היא בעלת שתי מסעדות בת"א ומחזיקאית.

באפריל הגישה בר ציון תלונה נגד בעלה על הטרדות, איומים ואלימות. בעקבות זאת, הוא נעצר ונחקר והמשטרה הוציאה נגדו צו הרחקה. בחודש מאי, הועבר תיק החקירה ללשכת

התביעות של משטרת ת"א, כדי שיוכן כתב אישום.

כמה ימים לפני הרצח, עבר בן עמי לדירה חדשה בשכונת פלורנטיין. ביום חמישי, ערב הרצח, הוא התקשר לבר ציון והם קבעו שהיא תבוא אליו לעזרה בסידור הבית. כשהגיעה הוא הכין לה כוס קפה, והם החלו בסידור הבית. "היא ניקתה ועזרה לי לפרוק ארגזים. בשלב מסוים התחלנו לדבר. חשבת שאפשר לשקם את הקשר, שנחזור להיות כמו פעם. אבל היא לא הסכימה."

לטענתו, הם שהו בדירה במשך קרוב לארבע שעות. הם החלו להתווכח לגבי עתידם. לפי עדותו, בן עמי אחז בפטיש שהיה בחדר והפתיע את בר ציון עם מהלומת פטיש בראשה. לאחר מכן, המשיך לחבוט בה. ככל הנראה, כבר לאחר המכה הראשונה היא התעלפה ואיבדה את היכולת להתגונן.

בן עמי ברח והסתתר והמשטרה ערכה אחריו מצוד של יומיים עד למציאתו בדירה במגדלי יו בת"א.

"אשתי, אהובתי. לא הייתה אהבה גדולה מזו". כך פתח בן עמי את עדותו במשטרה כשסיפר כיצד רצח את בר ציון. "היא הייתה אהבת החיים שלי, היא הייתה התקווה של החיים שלי."

שני סיפורים מתנגשים זה בזה בדיווחים לאחר שהותר לפרסם כי המחזיקאי אילן בן-עמי הוא החשוד ברצח דפנה בר-ציון.

סיפור אחד, זה שמתבסס על עובדות: בר-ציון הייתה קורבן לאלימות מתמשכת, לקנאה מסוכנת (בן-עמי העיד כי אינו יכול לסבול את תשומת הלב שהעניקה זוגתו לאנשים אחרים, וזה "הטריף אותו") ולרצח אכזרי (באמצעות פטיש).

הסיפור השני רומנטי הרבה יותר, צ'יבט הוליוודי כזה. לא ממש מדובר ברצח, אלא במשהו המזכיר יותר טרגדיה מזעזעת. לפי הסיפור הזה, גם בן-עמי הוא קורבן: קורבן לאהבת-יתר, לרגשות קנאה ולנתיב לא-מוצלח שאליו פנה הרומן בינו לבין הנרצחת.

המסקנה של הסיפור הראשון הוא שרצח בר-ציון הוא עוד שלב באלימות במשפחה, שגובה קורבנות רבים בשנים האחרונות, ושכן-עמי הוא אדם אלים. המסקנה של הסיפור האחר הוא שקשה לשפוט אנשים עד שמגיעים למצבם, ושייתכן שכל אחד היה יכול להידרדר למצב כזה, במקרה של "אהבה גדולה ומטורפת".

מתוך: רוצח אותי ברכות/אבנר הופשטיין

נספח ג' – ברטיסיות נתונים היקף התופעה

72

**ילדות/נשים בעולם שיחוו
אלימות פיזית/מינית במהלך
חייהן**

1%

**נשים שנרצחו בישראל ע"י בני
זוגן מאז 2001**

35%

**נשים בישראל החיות תחת
אלימות פיזית בביתן (ע"פ
הערכות גורמי הרווחה)**

נ-7,000

**גברים אלימים שמגיעים לטיפול
במרכזים למניעת אלימות במשפחה**

נ-300

**נשים שהעזו להתלונן על
אלימות בשנה האחרונה וטופלו
ברשויות/מקלטים**

נ-200 אלף

**נשים בישראל שחוו תקיפה
מינית**

אחת ל-3

**תיקים משטריים על אלימות
במשפחה שנפתחים בממוצע ביום**

תופעת האלימות כלפי נשים מאופיינת ביחסי קרבה לתוקף, שמגיע מתוך מעגל ההיכרות הקרוב של האישה. אופייה הפרטי של אלימות כלפי נשים הופך אותה לעתים ל"שקופה", בין אם משום שהיא מתרחשת בין כותלי הבית ולכן אינה נראית באופן ממשי ובין מתוך תפיסה חברתית הרואה בה תופעה לגיטימית שאינה חורגת מהנורמות החברתיות. דוגמה לכך ניתן לראות כאשר אישה נרצחת על ידי בעלה ייכתב בעיתון שזה רצח "על רקע רומנטי" והאלימות תקבל הצדקות שונות כמו שהיא בגדה בו, לא מילאה את חובתה כאשתו, המרתה את פיו ועוד. כאשר האלימות כלפי נשים אינה נתפסת כבעיה חברתית שיש לטפל בה, כל אישה נשארת לבד עם האלימות שהיא חווה, ולעתים אף מאשימה את עצמה בכך.

(מתוך אתר שדולת הנשים)

תופעת האלימות כלפי נשים מאופיינת ביחסי קרבה לתוקף, שמגיע מתוך מעגל ההיכרות הקרוב של האישה. אופייה הפרטי של אלימות כלפי נשים הופך אותה לעתים ל"שקופה", בין אם משום שהיא מתרחשת בין כותלי הבית ולכן אינה נראית באופן ממשי ובין מתוך תפיסה חברתית הרואה בה תופעה לגיטימית שאינה חורגת מהנורמות החברתיות. דוגמה לכך ניתן לראות כאשר אישה נרצחת על ידי בעלה ייכתב בעיתון שזה רצח "על רקע רומנטי" והאלימות תקבל הצדקות שונות כמו שהיא בגדה בו, לא מילאה את חובתה כאשתו, המרתה את פיו ועוד. כאשר האלימות כלפי נשים אינה נתפסת כבעיה חברתית שיש לטפל בה, כל אישה נשארת לבד עם האלימות שהיא חווה, ולעתים אף מאשימה את עצמה בכך.

(מתוך אתר שדולת הנשים)

תופעת האלימות כלפי נשים מאופיינת ביחסי קרבה לתוקף, שמגיע מתוך מעגל ההיכרות הקרוב של האישה. אופייה הפרטי של אלימות כלפי נשים הופך אותה לעתים ל"שקופה", בין אם משום שהיא מתרחשת בין כותלי הבית ולכן אינה נראית באופן ממשי ובין מתוך תפיסה חברתית הרואה בה תופעה לגיטימית שאינה חורגת מהנורמות החברתיות. דוגמה לכך ניתן לראות כאשר אישה נרצחת על ידי בעלה ייכתב בעיתון שזה רצח "על רקע רומנטי" והאלימות תקבל הצדקות שונות כמו שהיא בגדה בו, לא מילאה את חובתה כאשתו, המרתה את פיו ועוד. כאשר האלימות כלפי נשים אינה נתפסת כבעיה חברתית שיש לטפל בה, כל אישה נשארת לבד עם האלימות שהיא חווה, ולעתים אף מאשימה את עצמה בכך.

(מתוך אתר שדולת הנשים)